

Donkerte op de Veluwe als kwaliteit

Donkerte is onderbelicht

De Veluwe is het grootste natuurgebied van Nederland. Natuurherstel heeft hier volop de aandacht. Dat voor veel dieren en planten een donkere nacht een belangrijke voorwaarde is voor een gezond leven, krijgt beduidend minder de aandacht. Denk aan nachtdieren als vleermuizen en uilen, en aan insecten zoals nachtvlinders en vuurvliegjes. Soorten die cruciaal zijn voor de biodiversiteit. De Veluwe is een van die zeldzame plekken waar het nog relatief donker is, en op dit moment het meest donkere aaneengesloten natuurgebied op land in Nederland. Maar deze kwaliteit staat onder druk.

Het belang van duisternis

Het herstel van donkerte is niet enkel belangrijk voor de natuur. Ook voor mensen is donkerte een belangrijke voorwaarde voor een gezonde leefomgeving. Toename van lichtvervuiling leidt tot meer slaapproblemen en ontregeling van onze ‘biologische’ klok. Duisternis en rust zijn goed voor ons, maar zijn steeds minder te vinden. Door toename van urbanisatie en ruimtelijke druk wordt ook de Veluwe ieder jaar lichter. Aandacht voor het thema is urgent, omdat de mate van donkerte op en rond de Veluwe steeds schaarser wordt.

De magie van de Veluwe

Naast de noodzaak om donkerte te bevorderen voor mens, dier en plant, neemt ook de magie van de Veluwe toe als donkerte beter ervaren wordt. Denk aan het indrukwekkend schouwspel van de vele sterren die weer gezien kunnen worden. Op vrijwel geen enkele plek in Nederland kun je de nacht nog écht beleven. Versterken van deze unieke eigenschap biedt daarom ook vele kansen voor Veluwse ondernemers, recreatie en toerisme, en regiomarketing.

Kunstlicht neemt toe

Het gebruik van nachtelijk kunstlicht neemt toe. Door LED-verlichting en andere energiezuinige vormen van verlichting is ‘licht’ goedkoop, en daardoor makkelijker te plaatsen. Met name aan de randen van het natuurgebied, vanuit dorpskernen en steden is er veel uitstraling van licht in het gebied en komt er jaarlijks meer bij. De Veluwe behoort helaas steeds minder tot de meest duistere gebieden van Nederland en scoort steeds minder goed conform de maatstaf van DarkSky International¹.

Goud in handen: kernkwaliteit

Toch hebben we in Gelderland goud in handen: de Veluwe is een natuurgebied met nationaal aanzien, waar steeds meer bezoekers uit binnen- en buitenland komen om te recreëren en uit te rusten in de natuur. Donkerte hoort daar ook bij. De vele nieuwe activiteiten op en rond de Veluwe introduceren steeds meer licht en verstoren daarmee juist die natuur. We zouden het donker daarom juist willen omarmen, als kernkwaliteit van de Veluwse natuurbeleving, die we als mens kunnen koesteren en van kunnen genieten.

¹ DarkSky International: <https://darksky.org/>

Het toekomstbeeld waar we voor gaan:

- Een donkere Veluwe waar de nacht op unieke wijze te beleven valt, de sterren weer zichtbaar zijn, lichtvervuiling wordt tegengegaan zodat de natuur beschermd wordt en nachtdieren hun gang kunnen gaan.
- Waar ruimte is voor duurzame donkerte-recreatie en educatie zodat mensen op specifiek aangewezen beleefplekken van deze unieke kwaliteit kunnen genieten en kunnen leren over het belang van duisternis voor mens en natuur.
- We gaan voor een nationale en internationale uitstraling, bijvoorbeeld met een Dark Sky Park gebied op de Veluwe, en maken duisternis als unieke kwaliteit van de Veluwe zichtbaar en beleefbaar.

Dit doen we door:

- **Het verhaal van een donkere Veluwe te vertellen** en samenwerkingsverbanden te zoeken met andere Veluwse, nationale en internationale (koepel)organisaties.
- **Beperken van lichtvervuiling:** Het implementeren van maatregelen om lichtvervuiling te verminderen in natuurgebieden en omliggende gebieden op de Veluwe. Het onderwerp donkertebescherming hoger op de agenda krijgen en beschikbare kennis bijeenbrengen.
- **Bewustwording en educatie:** Het vergroten van bewustwording over het belang van stilte en duisternis voor mens én natuur.
- **Beleefbaar maken van duisternis** als unieke kwaliteit van de Veluwe-regio door middel van educatie en activiteiten op gerichte beleefplekken. Met oog voor kansen voor (recreatie-) ondernemers en regiomarketing.

Samen gaan de ondertekenaars aan de slag om binnen een jaar minimaal 1 *quick win* te implementeren tegen lichtuitstoot. We zoeken contact met meer partijen die zich bij deze beweging willen aansluiten. Samen brengen we kansen in beeld en ontwikkelen een stappenplan. Zo kunnen we donkerte op de Veluwe terugbrengen en genieten van een duistere nacht.

Ondertekend door:

Gemeenten

Eva van Esch – wethouder, gemeente Arnhem
Danny Huizer – wethouder, gemeente Apeldoorn
Paul Hofman – wethouder, gemeente Rheden
Annemiek van Loon – wethouder, gemeente Epe

Natuurorganisaties

Frans Davelaar – directeur, Natuur en Milieu Gelderland
Erik Dubelaar – provinciaal ambassadeur, Natuurmonumenten
Lennard Jasper – directeur, Stichting Behoud Veluwsch Landschap
Michel van Maarseveen – directeur, Geldersch Landschap en Kasteelen
Arjan Snel – hoofd Staatsbosbeheer Gelderland

Arjan Vriend – directeur, Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Joline de Weerdt – directeur regio Oost, IVN Gelderland

Landgoederen

Graaf Ortenburg – Landgoed Middachten
Bram Opdam – directeur, Landgoed Welna
Wilke Schoemaker – Landgoed Hof te Dieren

Onderwijsinstellingen

Jan van Iersel – voorzitter CvB, Hogeschool Van Hall Larenstein

Recreatieondernemers

Simone Kiezebrink – Heidepark Speuld